

Розглядаючи конкурентоспроможність особистості, учені виділяють три основні типи фахівців. До першого типу належать спеціалісти, які здійснюють постійне вдосконалення своєї діяльності та здійснюють основні зміни в організації. Це „динамічні особистості”, які прагнуть до швидкого професійного зростання, думають про власну кар’єру і виявляють зацікавленість у розвитку організації. Саме люди цього типу володіють значним творчим потенціалом і просуваються на третій і четвертий рівень професіоналізації. До другого типу належать фахівці, які здатні до оволодіння кваліфікованими навичками, але потім їх діяльність більшою мірою пов’язана з виконанням діяльності, що відповідає цим навичкам. Це тип „статичних особистостей”, які якщо й удосконалюються, то вкрай повільно, в основному спираючись на навичках, які вони найбільш міцно освоїли. Третій тип людей – „варіабельні особистості”, які здатні удосконалюватися, однак роблять це або в

кризових ситуаціях, або в результаті істотного тиску на них обставин, або їх кваліфікація удосконалюється в досить вузькій сфері діяльності [1].

Таким чином, можна зробити висновок, що розкриття значення особистісно-діяльнісного підходу у розвитку конкурентоспроможного педагога стає орієнтиром для подальшого вивчення проблеми дослідження. У цілому особистісно-діяльнісний підхід означає створення умов для розвитку гармонійної, морально-досконалої, соціально-активної, професійно-компетентної особистості, а отже, конкурентоспроможної. Саме особистісно-діяльнісний підхід забезпечує запроєктований рівень розвитку конкурентоспроможного педагога. Подальшому нашому дослідженню підлягають визначення та характеристика структурних компонентів конкурентоспроможності майбутнього педагога, з’ясування власне педагогічної сутності поняття конкурентоспроможності педагога.

Література та джерела

1. Варій М. Й. Психологія особистості: навч. посібник / М.Й.Варій. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
2. Кузьміна Н. В. Професіоналізм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. – М., 1990. – 119 с.
3. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії / Г.М.Мешко. – К.: «Академвидав», 2010. – 200 с.
4. Пехота О. М., Будає В. Д. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій / О.М.Пехота, В.Д.Будає. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240 с.
5. Сластєнин В. А., Подымова Л. С. Педагогика: инновационная деятельность / В. А. Сластєнин, Л. С. Подымова. – М.: ИЧП, «Издательство Магистр», 1997. – 308 с.

Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена развитием конкурентоспособного педагога и его системой действий, которые определяют личность этого специалиста. Именно деятельность является основой, средством и решающим условием развития конкурентоспособной личности. Поэтому целью статьи является раскрытие значения личностно - деятельностного подхода в развитии конкурентоспособного педагога. Определено, что личностно - деятельностный подход способствует созданию условий для развития гармоничной, морально-совершенной, социально- активной, профессионально-компетентной личности, а следовательно, конкурентоспособной.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, профессиональная деятельность, конкурентоспособный педагог, личностно-деятельностный подход.

The actuality of the material presented in the article is due to the development of competitive teacher and his system of action. System acts as the whole structure of professional activities, defines the personality of a specialist. This action is the basis, the means and the critical condition for the development of a competitive personality. The purpose of the article is to outline the importance of personality - activity approach in the development of competitive teacher. Determined that the personality-activity approach helps create conditions for harmonious, morally perfect, socially active, professional and competent individual, and therefore, competitive.

Key words: educational activities, professional activities, competitive teacher, personality-activity approach.

УДК 811.111: 371.134: 271.4

ДО ПРОБЛЕМИ АНГЛО-МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ УЖГОРОДСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ІМЕНІ ТЕОДОРА РОМЖІ

Богдан Людмила Іванівна

м. Ужгород

У статті розглядаються історичні моменти розвитку ужгородської греко-католицької богословської академії імені Теодора Ромжі та перших греко-католицьких парафій у США. Також автор звертає увагу на питання доцільності вивчення англійської мови студентами-семінаристами.

Ключові слова: Божественна літургія, емігран-

ти, греко-католицька церква, семінаристи, англійська мова.

Майбутнє суспільства визначається рівнем культури людини, яка проявляється в її взаємодії з навколишнім середовищем. Поліпшення міжнаціонального порозуміння, подолання конфліктів між-

народного характеру, усунення негативних наслідків науково-технічного прогресу можливі лише за умови підготовки фахівців, що володіють високим рівнем загальної та комунікативної культури. Ефективність вирішення проблем, що виникають у процесі або в результаті професійної діяльності, багато в чому залежить від ступеня сформованості комунікативних та особистісних якостей сучасного фахівця. Вміння працювати з людьми, будувати взаємини з колегами та клієнтами, ефективно управляти комунікативним процесом необхідні в будь-якій професійній діяльності.

Підкреслимо, що володіння культурою іншомовного професійного спілкування не тільки сприяє ефективному міжнаціональному спілкуванню та співпраці на професійному та особистісному рівнях, відіграє позитивну роль у забезпеченні загального розвитку фахівців, розширенні їх світогляду, поглибленні знань про навколишній світ, про людей, які користуються даними іноземною мовою, їхні звичаї, менталітет, особливості національної культури тощо, але також сприяє розвитку всіх психічних процесів: сприйняття, уваги, уяви, мислення. У процесі вивчення іноземної мови відбувається виховання особистості майбутнього фахівця в цілому і формування окремих професійно-особистісних якостей, необхідних для професійного становлення фахівця.

Метою статті є показати доцільність вивчення англійської мови студентами-семінаристами м.Ужгорода з можливістю подальшого використання знань для спілкування та проведення Богослужінь у церквах греко-католицьких епархій Сполучених Штатів та інших країн.

Започаткування ужгородської греко-католицької богословської академії імені Теодора Ромжі сягає часів єпископа Михайла Мануїла Ольшавського, який у 1744 році заснував у м.Мукачеві богословську школу. Наступні віхи її історії охоплюють такі події:

- З 1778 року школа продовжує свою діяльність у стінах Ужгородського замку, який імператриця Марія-Терезія подарувала Мукачівському єпископу Андрію Бачинському. Перенесена з Мукачеві до Ужгорода богословська школа єпископа Ольшавського була перетворена владикою Бачинським у духовну семінарію з чотирирічним терміном навчання, що носила назву ім.Трьох Святителів.
- У 1941 році семінарія отримала статус академії.
- Отримавши у 1992 році територію під будівництво при в'їзді в с.Минай, що біля Ужгорода, 28 червня того ж року був посвячений наріжний камінь будови академії.
- 1992-1993 навчальний рік розпочали вже в Ужгороді, але ще не в новобудові, а лише у вагончиках, які були розміщені на території майбутньої академії.
- 28 червня 2004 року на першому святкуванні свята Перенесення мощей Блаженного священномученика Теодора Ромжі кардинал Йозеф Томко з Риму освятив завершене будівництво нової семінарії і фундамент під нову семінарійну церкву.
- 28 червня 2007 року владика Мілан разом із кардиналом Теодором Едгаром Мак-Керріком, вашингтонським архієпископом-емеритом, освятив нову церкву на території богословської

академії.

- 6 грудня 2008 року духовна академія відсвяткувала 230 років її перенесення з Мукачеві до Ужгорода і початок навчання у стінах Ужгородського замку.

З часу відновлення діяльності Мукачівської греко-католицької епархії понад 150 студентів академії отримали дипломи про закінчення філософської та теологічної освіти [1].

Духовенство Мукачівської епархії зробило великий внесок у розвиток та встановлення греко-католицької церкви у Сполучених Штатах Америки. Кількість емігрантів, що прибула до Америки в кінці XIX ст. достеменно невідома, адже емігрантів з етнічних українських земель, про історію яких американські імміграційні агенти нічого не знали і не дуже нею цікавилися, записували під різними національностями, "поляк", "росіянин", "угорець", "галичанин" [2]. Відомо, що Австро-Угорщину в період 1870–1914 рр. покинуло близько 650–700 тис. осіб, які переселились до США та Канади [3]. Більшість поселенців направляли до антрацитового регіону штату Пенсильванія. Найперші компактні та чисельні поселення українців в цьому штаті сформувалися в містах Шенандоа (Shenandoah), Хейзлтон (Hazleton), Вілк-Бері (Wilkes-Barre), Скрентон (Scranton), а також у вугільних районах Західної Пенсильванії [4].

В нових умовах переселенці повинні були змиритись з думкою, що їх обманули корисливі агенти і привезли як дешеву робочу силу і заміну для страйкуючих робітників на копальнях Пенсильванії, через що, ірландські та уельські робітники з неприхованою ворожістю поставились до новоприбулих русинів. Русини в абсолютній більшості не вміли писати і не знали англійської мови, вони терпіли образи та жорстокість. Емігранти інших національностей отримували допомогу і турботу від держав свого походження: священники, вчителі, спеціалісти різного профілю прибували разом з ними, тому вони легко могли організувати своє власне релігійне, культурне та економічне життя [5].

За браком власної церкви українські емігранти, що працювали у вугільних шахтах Шенандоа, відвідували богослужіння в німецькій та литовській церквах, або в Польському костьолі. Вкрай нетолерантне ставлення до них місцевих священнослужителів змусило українських емігрантів звернутися з листом до Львівського митрополита Сільвестера Сембратовича з проханням прислати їм греко-католицького священника для проведення богослужіння, церковних обрядів та сповіді [6, с.45].

У 1884 році преподобний отець Іван Волянський, священник з епархії Львова в Галичині, відгукнувся на заклик міністра і прибув до віруючих США. У тому ж році він організував першу греко-католицьку парафію в Шенандоа, штат Пенсильванія. Протягом короткого періоду часу його пастирська робота привела до створення додаткових парафій в Пенсильванії: Фріленд (Freeland) (1886), Хейзлтона (Hazleton) (1887), Кінгстон (Kingston) (1888), Вілк-Бері (Wilkes-Barre) (1888), Оліфант (Oliphant) (1888) та в Джерсі Сіті (Jersey City), Нью-Джерсі (New Jersey) (1889), Міннеаполіс (Minneapolis) штат Міннесота (1889), Уайтінг (Whiting) штат Індіана (1889) і Пассайк (Passaic) штат Нью-Джерсі (1890). До 1894 року

з приходом додаткового духовенства в основному з Прешовської і Мукачівської єпархії функціонувало 30 греко-католицьких єпархій, що обслуговували більше 100000 віруючих.

Священник Іван Волянський також сприяв за-снуванню першої української газети, яка побачила світ 15 серпня 1886 р. Він приймав активну участь у громадському житті, з його іменем пов'язана перша широка участь українських іммігрантів у страйково-му русі. Під його патронатом греко-католицькі церкви утримували за свій рахунок школи та читальні. У 1898 р. у США налічувалося понад 50 українських греко-католицьких церков, а у 1913 р. виникла окрема Русинська американська церква [7, с.157].

З початку створення Русинської американської церкви Богослужіння проводилися на старослав'янській або ж українській мовах. Але з плином часу та зі зміною поколінь виникла необхідність проводити Божественні літургії англійською мовою. Так, починаючи з 1960-х років почала вживатися церковна англійська мова. На сьогодні всі Божественні літургії у греко-католицьких храмах США відбуваються виключно англійською мовою.

Отже, саме на Закарпатті та, зокрема, в Ужгородській греко-католицькій богословській академії ім.Теодора Ромжі відбувається підготовка та навчан-

ня майбутніх фахівців теологів та греко-католицьких священників. Крім теологічних дисциплін семінаристи опановують англійську мову. Більшість студентів по закінченню 3-го року навчання або ж останнього (7-го) року навчання з отриманням відповідного диплому мають змогу навчатися за кордоном, найчастіше – в Італії. Ті, хто володіють німецькою мовою, мають нагоду продовжити своє навчання в Німеччині. Уже дипломованих випускників можуть направити на служіння в греко-католицькі церкви або до США, або до інших країн, де є потреба у греко-католицьких священниках.

Випускники академії, розуміючи, що саме англійська мова є міжнародною мовою спілкування, беручи до уваги всі вище згадані факти, окреслюючи свої можливості та перспективи, усвідомлюють необхідність вільно володіти нею. Крім того, слід враховувати і той факт, що найнеобхідніша теологічна література друкується саме англійською мовою. Інтернет ресурси також є доступними здебільшого цією ж мовою. Божественні літургії, що відбуваються на англійській мові, вимагають неабиякої підготовки та знання професійної лексики. Як приклад, приведемо деякі молитви та псалми. Для порівняння візьмемо три мови: старослав'янську, українську та англійську (рис. 1) [8; 9].

Молитва ОТЧЕ НАШ:

Отче наш,
іже еси на небесіх;
да сятиться ім'я твоє;
да прийде царствіє твоє;
да будет воля твоя,
яко на небеси і на землі;
хліб наш насущний
даждь нам днесь;
і остави нам долги наша,
якоже і ми оставляєм
должником нашим,
і не введи нас во искушеніє,
но избави нас от лукавого,
амінь.

Отче наш,
Ти що на небі,
хай святиться Твоє ім'я,
нехай прийде твоє царство,
нехай буде твоя воля,
як на небі, так і на землі.
Наш щоденний хліб
дай нам сьогодні
і прости нам наші довги,
як і ми прощаємо
нашим довжникам,
і не введи нас у спокусу,
а визволи нас від лукавого,
амінь.

Our Father,
who art in heaven,
hallowed be thy name;
thy kingdom come;
thy will be done
on earth as it is in heaven.
Give us this day
our daily bread;
and forgive us our trespasses
as we forgive those
who trespass against us;
and lead us not into temptation,
but deliver us from evil.
Amen.

Молитва ВІРУЮ (частина):

Вірую во єдиного Бога Отця,
Вседержителя,
Творця неба і землі,
видимих же всіх і невидимих.
І в єдиного Господа
Ісуса Христа,
Сина Божія, єдинородного,
іже от Отця рож денного прежде
всіх вік;
Світа от світа,
Бога істинна от Бога істинна,
рожденна, не сотворена,
єдинасушна Отцу,
імже вся биша.
Нас ради человек
і нашего ради спасення
шедшаго с небес
і воплотившагося от Духа
свята і Марії Діви,
і вочеловічшася.
Разпятого же за ни
при Понтійстім Пилаті
і страдавша і погребенна.
І воскресшаго в третій день по
Писанієм.

Вірую в єдиного Бога, Отця
Вседержителя,
Творця неба й землі і
всього видимого й невидимого.
І в єдиного Господа
Ісуса Христа,
Божого Сина, єдинородного,
родженого від Отця перше
всіх віків.
Як світло від світла.
Бога правдивого від Бога правдивого,
родженого, не сотвореного,
однасушного з Отцем,
що через нього все сталося.
Що для нас людей
і для нашого спасіння
зійшов із неба
і прийняв тіло від Святого Духа й
Марії Діви,
та Став чоловіком.
І дав себе розпяти за нас,
за Понтія Пилата,
страждав і був похований.
І воскрес третього дня,
як це предсказано в святім Писанні.

I believe in one God, the Father
Almighty,
Creator of heaven and earth,
of all things visible and invisible;
and in one Lord
Jesus Christ,
Son of God, the only-begotten,
born of the Father
before all ages.
Light from light,
true God from true God,
begotten, not made,
one in essence with the Father;
through whom all things were made.
For us and
for our salvation,
he came down from heaven
and was incarnate from the Holy Spirit
and the Virgin Mary,
and became man.
He was crucified for us
under Pontius Pilate,
and suffered and was buried.
He rose on the third day according to
the scriptures.

Каѳісма Тринадесятая.

Псаломъ 91.

Psalm 91.

Благо есть исповѣдаться Господу,
и похвалити имени твоему Вышній:

2. Возвѣщати зѣтра милость твою,
и истинну твою на всѣхъ ноцѣ:

3. Въ десятиструннѣмъ Псалтири
съ пѣснью въ гусльхъ.

4. Иже возвеселихъ ма еси,
Господи, въ твореніи твоемъ, и въ
дѣлахъ твоихъ возрадоуема.

5. Иже возвеличиша дѣла твоя
Господи: съкль оубѣдиша омышленіа твоя.

6. Мужъ безумнъ не познаетъ,
и не разумнѣхъ не разумѣетъ ихъ.

7. Внегда прозавоша грѣшницы
яко тира и проникоша вси дѣлающіи
беззаконіе, яко да постребятъ
въ вѣкъ вѣка.

8. Ты же Вышній во вѣкъ Господи.

9. Иже се врази твои, Господи,
яко се врази твои погнѣхъ,
и разыдѣтъ вси дѣлающіи
беззаконіе.

10. И вознесетъ яко едноорога
рогъ мой, и старость моя въ
еленъ масленицѣ:

11. И воззрѣ око мое на враги
мои, и возглаголюща на мала
завидующыя оуслышитъ оухомое.

12. Праведникъ яко финнѣхъ
процвететъ: яко кедръ, иже въ
Ливанѣ, оумножитъ.

13. Насаждени въ домъ Господни
во дворѣхъ Бога нашего процветѣхъ.

14. Еще оумножатъ въ старости
масленицѣ, и благопріемлюще
вѣдѣхъ:

15. Да возвѣстятъ, яко правъ
Господь Богъ нашъ, и несть неправды
въ немъ.

It is good to give praise to the
Lord, and to sing to thy name, O
most High.

2. To show forth thy mercy in
the morning, and thy truth in the
night:

3. Upon an instrument of ten
strings, upon the psaltery: with a
canticle upon the harp.

4. For thou hast given me, O
Lord, a delight in thy doings: and
in the works of thy hands I shall re-
joice.

5. O Lord, how great are thy
works! thy thoughts are exceeding
deep.

6. The senseless man shall not
know: nor will the fool understand
these things.

7. When the wicked shall spring
up as grass: and all the workers of
iniquity shall appear: That they may
perish for ever and ever:

8. But thou, O Lord, art most
high for evermore.

9. For behold thy enemies, O
Lord, for behold thy enemies shall
perish: and all the workers of in-
iquity shall be scattered.

10. But my horn shall be exalted
like that of the unicorn: and my old
age in plentiful mercy.

11. My eye also hath looked
down upon my enemies: and my ear
shall hear OF THE DOWNFALL
of the malignant that rise up against
me.

12. The just shall flourish like
the palm tree: he shall grow up like
the cedar of Libanus.

13. They that are planted in the
house of the Lord shall flourish in
the courts of the house of our God.

14. They shall still increase in a
fruitful old age: and shall be well
treated.

15. That they may show, that
the Lord our God is righteous, and
there is no iniquity in him.

З наведених вище текстів бачимо, що професійна лексика відрізняється від загальноновживаної. Так, наприклад, словосполученням *Ти, що на небі, хай святиться Твоє ім'я, нехай буде Твоя воля, єдинородний, будучий вік* знавці загального рівня мови надали б зовсім інший переклад, ніж поданий в оригіналі. В контексті релігійного змісту ці словосполучення перекладаються наступним чином: *who art in heaven, hallowed be thy name, thy will be done, only-begotten,*

the world to come.

Отже, це неодноразово підтверджує думку про те, що студент-семінарист повинен прикладати максимум зусиль для того, щоб опанувати загальну і професійну лексику з англійської мови, та в майбутньому, будучи священником греко-католицької єпархії магі змогу читати відповідну літературу в оригіналі, вільно спілкуватися та, при потребі, проводити Божественні літургії англійською мовою.

Література та джерела

1. Мукачівська греко-католицька єпархія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.mgce.uz.ua/post.php>> – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Halich W. Ukrainians in the United States. – Chicago: University of Chicago Press, 1937. – P.14
3. Маркусь В. З'єднані Держави Америки // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т.3. – С.809
4. Бачинський Ю. Українська імміграція в Сполучених Штатах Америки / Ю.Бачинський. – К.: Енциклопедія Української Діаспори, 1995. – С. 34
5. Kurpas M. The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1984–1954, Toronto: University of Toronto Press, 1991. – P.34
6. Кравченко О. Стежками отця Волянського в Америці // Календар-альманах Українського Народного Союзу на рік 1994. – Джерсі Сіті. – С.81-106
7. Кравченко О. Українці в Америці // Ювілейний альманах українського Братського Союзу з нагоди 75-ліття: 1910–1985 / Ред. Д.Корбутяк. – Скрантон, 1985. – С.83–102
8. The Divine Liturgy of our Holy Father John Chrysostom. The Byzantine Seminary Press. A publication of the Byzantine Seminary Press. – 1937
9. Псалтирь царя Давида. The Book of Psalms of King David. – PA, Homestead: the Greek Catholic Union, 1921.

В статье рассматриваются исторические моменты развития ужгородской греко-католической богословской академии имени Теодора Ромжи и первых греко-католических приходов в США. Также автор обращает внимание на вопрос целесообразности изучения английского языка студентами-семинаристами.

Ключевые слова: Божественная литургия, эмигранты, греко-католическая церковь, семинаристы, английский язык.

The author of the article has considered the historical aspects of establishing and development of Uzhhorod Greek Catholic Theological Academy named after Theodor Romzha and the first Greek-Catholic parishes in the United States. Also, the author has paid attention to the expediency of English language learning by the students-seminarians.

Key words: Divine Liturgy, immigrants, Greek Catholic Church, the English language.

УДК 316.334.2(477.87)

САМОЗАЙНЯТИСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Варга Наталія Іллівна

м.Ужгород

Соціально-економічні аспекти зайнятості в межах регіонального ринку праці досліджуються в даній роботі. Головне завдання - аналіз способів самозайнятості населення в Закарпатській області. Самозайнятість розглядається як форма соціально-економічної адаптації в умовах економічної кризи.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, самозайнятість, працевлаштування

Самозайнятість населення особливо актуалізується в умовах, коли держава не може забезпечити занятість населення, яке прагне працювати. Допомога цим людям зі сторони держави можлива через проведення активної політики сприяння зайнятості. Яка реалізується через забезпечення можливості здобуття нової спеціальності або підвищення кваліфікації, надання підтримки у відкритті власної справи, виділення субсидії, зниження податків. Людина, в

свою чергу повинна бути готовим до зміни задіяності в праці, при потребі зміні місця проживання, адже життєвий успіх в більшості залежить від людини, від її здатності адаптуватися до змінної економічної і соціальної дійсності. Якщо можливості працевлаштування по найму обмежені, значить людина прагне реалізувати себе у сфері самозайнятості. Саме ці обставини роблять питання самозайнятості нагальними до розгляду і підносять їх до рівня глобальних проблем соціологічної науки.

Проблема самозайнятості досліджується в основному економістами, соціальні ж аспекти висвітлюються досить слабо. Як відмічають А.Н.Ананєв, І.Р. Бугаян, Н.М.Краєва, Н.Матющіна, В.М.Маневич, А.І.Тучков, М.В.Удальцова і ін., ступінь наукової розробленості теорії самозайнятості в даний час не відповідає практичним потребам нашого суспільства. В результаті самозайнятість здійснюється як стихій-